

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

60. De Aduocato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Sunt autem hic duo notanda.

Vnum est, cum testis accipit pecunias, vt falsum testimonium dicat, quamuis teneatur restituere damnum illatum alteri, tamen non tenetur restituere pecunias, quas accepit, vt falsum diceret.

Alterum est, si illas accepit, vt verum diceret, tenetur restituere eas domino, quia sine pecunia tenetur veritatem dicere. Hæc sunt, quæ circa testem considerare oportet in præsentia.

De Aduocato.

CAPVT LX.

IN Aduocato, consideranda est obligatio: tenetur enim patrocinari, quamuis gratis, in pauperum causa. Obligatur autem sub mortali in illo casu, in quo aliquis sub mortali tenetur elemosynam facere; qui casus est, cum est grauis, aut extrema necessitas: hæc autem est, quando pauper graue detrimentum patitur, & non est, aut difficile inuenietur aliquis, qui ipsi patrocinetur.

In Aduocato, secundo considerandum, est causa, pro qua patrocinatur: est autem notandum, causam posse esse in quaduplici differentia; aut est iusta, aut est iniusta, id est, quam aduocatus arbitratur iustam, aut arbitratur iniustam; aut est dubia ex vtraque parte; aut est dubia, sed iustitia magis inclinat in vnam partem. Hac supposita diuisione.

Dico primo, pro causa iusta, quam ita esse existimat secundum suam sententiam aduocatus, licet forte, verè talis non sit, licet potest aduocatus patrocinari.

Dico secundo, pro causa iniusta patrocinari, mortale peccatum est. Et si forte verè iniusta erat, & victoriam consequutus est aduocatus, ob suam defensionem, tenetur restituere damnum illatum parti aduersæ, si suus cliens non restituit: tenetur etiam restituere expensas clienti suo, quamuis victoriam non consequatur, nisi forte ipsum prius admonuit de iniustitia causæ, & voluit adhuc cliens litem prosequi.

Dico tertio, si causa est dubia ex vtraque parte, & iustitia non dignoscitur, potest aduocatus patrocinari; tamen, si postea comperit iniustam; immò si prius putabat iniustam, & postea

certò

tertò cognoscit iniustitiam, quamuis sit iam lis inter partes contestata, tenetur desistere, non tamen tenetur parti contrariæ prodere punctum iniustitiæ; sed tamen non amplius patrocinari; vt tenet S. Thom. 2. 2. At Soto lib. 5. de iusti. qu. 5. art. 1. limitat bene hoc: quòd cum notabile est detrimentum partis contrariæ, tenetur etiam prodere iniustitiam, eo casu, quo etiam testificari verum obligatus esset, licet non requiretur; sed hoc fieri non debet, nisi in graui casu aliquo.

Dico, quartò, quando iustitia ex vna parte magis inclinatur, licet altera etiam pars iusta videatur, tunc cum distinctione oportet procedere. Nam, cum defenditur reus aliquis, vel actor, qui notabile patitur detrimentum, tunc licet etiam minus iustam causam defendere: cum verò non patitur, sed potius contraria pars patitur, non licet: in rebus autem non ita grauis momenti, licitum est patrocinari, dummodo pars quæ minus iustam sequitur causam, admonetur huius, si fortè velit desistere. Aduerte tamen, quòd non debet esse ita minus iusta, vt iniusta dicatur, sed, vt sit iusta cum dubio aliquo, non tamen iniustitia apparente.

TERTIO principaliter in aduocato consideranda est scientia: tenetur enim scire ea, quæ communiter ad suum officium spectant: vnde, si ex ignorantia in causa est, vt eliens perdat causam, peccat, & tenetur ad restitutionem de damno illato; & tanto magis obligatur scire, quanto doctior reputatur, quamuis non teneatur tantam habere scientiam, quantam Bartol. cum non existimatur, nisi vt merito cititer eruditus. Idem etiam est censendum de diligentia: debet enim studere, cum difficultatem causæ iudicat: vnde, si ex negligentia ipsius causa perditur, tenetur restituere damnum.

Quartò, etiam necessarius est modus patrocinandi fidelis, non vt distorqueat leges in sensus falsos aperte; quamuis possit sequi opiniones probabiles Doctorum, in legum interpretatione varias. Similiter, non alleget falsum pro vero. Cum verò modus iste non seruetur, peccatum est obligans ad restitutionem damni, quod ex ea prouenit alteri.

Quintò, etiam necessarium est, vt iustum pretium pro patrocinio non excedatur: hoc verò est, quod taxatum est per principes. Quòd si non est, arbitrio viri recti taxandum est, habita consideratione horum, puta, grauitatis causæ: nam

minus pretium est in causa leui: similiter laborum in parrocinio: similiter dignitatis, seu scientiæ aduocati: nam magis meretur magni nominis Aduocatus: similiter etiam consuetudinis regionis illius.

Sextò, aduocatus non potest pacisci cum cliente de aliquota parte causæ, putà, si vincat, vt pro pretio det secundam, tertiam, vel quartam partem illius, quod ex victoria consequetur: hoc quidem non licet, non quia secundum se malum sit, sed quia prohiberetur, l. sumptus, ff. de pactis, ne Aduocati, quia sua res agitur, modum legitimum patrocinandi peruertant.

De Notario.

CAPVT LXI.

IN Notario, seu Tabellione, scientia, fidelitas, & iustitia necessaria sunt.

Circa scientiam quidē, tenetur scire, quæ sui officij sunt, & in eis obseruandis diligentiam adhibere: vnde, cum ex ignorantia, vel negligentia aliquid omittit in instrumento, vnde alter detrimentum patitur, restituere tenetur, nec excusatio admittitur: ver. grat. si omisit necessarium numerum testium in instrumento; si nō signauit diem, & annum; si fecit testamentum, quando, qui testabatur, erat amens, vel quia nesciebat esse necessarium plenum iudicium rationis in testatore, vel quia nullam fecit diligentiam, vt cognosceret, an ille esset compos mentis. Quòd si ista fecerit ex malitia, iam peccat contra fidelitatem, quæ in multis consistit.

Primò, ne conficiat falsum aliquod instrumentum, fingendo ea, quæ contractata non sunt; hoc enim graue peccatum est, obligans ad restitutionem, & lege ciuili pœna graui punitur.

Secundò, vt, postquam est verum instrumentum, in verbis sinceritas, & puritas seruetur: nam in causa præcipue criminali, multum refert, cum hoc, vel illo verbo factum narratur, cumque notarius in verbis non seruat puritatem, & aliter narrat, quam res se habeat, etiam quantum ad quantitatem, & qualitatem criminis, grauius peccat, & tenetur ad restitutionem de damno inde illato.

Tertio,